

נשיא "צוות" ברוך לוי ז"ל: תחנות בזמן לאורך שנות תקומת ישראל

"האתמרל
מכיןאתהיום,
והמחר כרוך
בהיום"

החיים כהזדמנות: אני רואה את עצמי כעובר אורח בעולם הזה, בן תמותה שקיבל חיים. אין מתנה יקרה מזו ולתפיסתי יש לנצל אותה בתבונה. אין לדשדש בחיים, צריך להניע אותם ולעשות - כי בידינו הדבר. החיים זימנו לי - ואני מברך ומודה על כך - אפשרות לתפקד במערכות גדולות ולהימצא בצמתים מעניינים, הן במסגרת השירות הצבאי והן בשירות האזרחי.

"העלייה היא
תמציתחיינו.
מחוץ לה אין
תקווה ואין
תקומה"

החזון הצייוני: אבי ראה בעלייה לארץ הקודש קיום מצווה מהמעלה הראשונה. בשנת 1931 נפרד מרעייתו ויצא עם שניים מרעיו לתור את ארץ ישראל. אינני יודע מה הרשים את אבי וחבריו, אך עובדה היא - הם ראו בארץ הקודש רק טוב. אולי היה הדבר כך מתוך הכרה פנימית כי "העושה טוב ימצא טוב", כמאמר הפתגם הערבי "ליסווי מאלכי יאלקי מליכ". השלושה החליטו פה אחד לשוב על עקבותיהם ולעלות לארץ עם נשותיהם וילדיהם. אבי לקח עימו תיק עור מהוה, בו הניח ספרי קודש, גביע קידוש ופמוטים השמורים עמי עד היום.

עם לכתו של ברוך לוי ז"ל, יו"ר נשיא "צוות", אנו מביאים לקט מדבריו אודות תחנות ואירועי חייו, בליווי ציטוטים מהאישיות שהשפיעה עליו יותר מכל, דוד בן גוריון ■ יהי זכר מורשתו ברוך

"התנ"ך הוא
נשמתו של
העם היהודי
מראשיתוועד
סוף הדורות"

בית בארץ האבות: בית אינו רק קורת גג ותנאי מגוריו לא הכהו במאומה את ההגדרה "בית הרוי". גדלתי בבית חם, שופע אהבה וכבוד, בית של אנשים יודעי ספר, שעברם התרבותי בישים את הווייתם גם בתנאי מצוקה ומחסור. אמי נעמי הייתה בין הבוגרות הראשונות שסיימו את תיכון אליאנס. אבי גרשון היה בקיא בתורה ובמדרשי ההלכה. תורת ישראל ואהבת ישראל נכרכו בנפשו לדבוקה אחת. אמי ואבי היו ציונים תמימים שחשו מאושרים כשהגשימו את חלום העלייה לארץ האבות.

כלשהו... נבהלתי, מה הוא רוצה ממני? הוא הניח רשמקול לידי ואמר לי לחזור שוב על המשפט "הנחנו מוקשים פנו את הבניין". אמרתי שוב. הוא סגר את הדלת ויצא מהחדר. אלה היו הדקות הארוכות בחיי... אני מניח, שבדקות האלה הוא הלך להשוות את פס הקול שלי עם ההקלטה של ההודעה המקורית שהושארה בתחנה על-ידי אחת המחותרות. זו הייתה הפעם היחידה בחיי שנעצרת.

"נילחם בנאצים
כאילו אין לנו דבר
נגד הבריטים,
ונילחם בבריטים
כאילו הנאצים לא
קיימים"

פעילות ציבורית ראשונה: מדי בוקר יצאתי לעבודתי כמפעיל מכונת טווייה בבית החרושת לגרביים לודג'יה. נראה כי הצטיינתי בעבודתי, ואולי אף הרשמתי אי אלה אנשים. בחלוף שנה נבחרתי להיות נציג הנוער העובד של בית החרושת ב"אגודת פועלי המחט" בהסתדרות. מתוקף כך, נסעתי לשיבות של האיגוד המקצועי שהתקיימו בבית ברנר, מעוז ההסתדרות דאז. לא הפכתי לעסקן בהסתדרות, אך בהחלט הבנתי מהי מנהיגות ואת החובה לא לעמוד מנגד - להוביל, לסחוף, לעשות למען הציבור.

"אם לארץ
יש נשמה
הרי ירושלים
נשמתה של
ארץ ישראל"

ירושלים של זהב: אהבתי מאוד את ירושלים, את בתי האבן והרחובות הרחבים, את האדמה הלחה והסלעים הרחוצים מטל הבוקר. התגוררנו ברחוב דוד ילין, ליד בית הכנסת "אוהל רחל". מראשית חודש אלול עד יום הכיפורים היה אבי מעיר אותי באשמורת הבוקר, עם עלות קרן אור ראשונה, ויחד הלכנו להתפלל סליחות בבית הכנסת. התפללתי איתו גם בחגים ואחר כך הצטרפתי אליו בערבי שבת. אהבתי להאזין לזמירות המתפללים ולמלמולי התפילה שליוו את כניסת השבת בטוהר ובקדושה.

"ההסתדרות
הינה מבצר
עוז לעובדים
ומשען נאמן
לעסולמולדת"

מיזוג הגלויות שלי: היה זה אך טבעי שהצעד הבא בחיי ובחיי זאבה חברתי יהיה מיסוד הקשר בינינו. היציאה לחיים משותפים סימנה בעינינו את כור ההיתוך הישראלי. היה זה שילוב בין השורשיות של משפחת חלוצים מהמושבה חדרה, שעלתה ממזרח

"הגלויות
המתחסלות
והמתכנסות
בישראל אינן
עדיין עם"

"הקול" מימי המנדט: בתקופת פעילות המחותרות (1945) חזרתי מעבודתי בבית חרושת לודג'יה. Stop! שמעתי מאחורי קול גברי עמוק וסמכותי. הפניתי את מבטי וראיתי שוטר אנגלי. You are arrested. Come with me to the Police station. אתה עצור, אמר לי, בו איתי לתחנה. צייתי ללא אומר.

הוכנסתי לאחד החדרים, אך במקום להסביר לי מה עשיתי, או לחקור אותי הוא אמר: Repeat after me: We have buried some mines here, clear the building

אירופה על מנת לעסוק בחקלאות וביישוב הארץ, לבין משפחת חלוצים שעלתה לארץ מעיראק מאוחר יותר, גם היא כדי להגשים את החזון הציוני. שילוב השונות הזה היה יפה בעינינו ולראייה זכינו להקים יצירה ברוכה של משפחה לתפארת. כשהודעתי להוריי על כוונתנו להינשא, אמר אבי לאחיי: "תביאו גם אתם אשת חיל כמו זאבה".

הכוח הטמון בקבוצה: עמדתי בתפקידי השונים בראש כוח שמונה אנשים רבים, לפעמים מאות ואלפים. תמיד הייתי קודם כל אחד מתוכם. האמנתי כל חיי שהכוח טמון בקבוצה. תפקידי כראש הכוח הוא להתוות דרך של מנהיגות משתפת. אני בעד השמעת דעות והתייחסות מכובדת לנאמר.

שהרי בכל דיון אתה יכול לשמוע משהו חדש או משהו שלא חשבת עליו. כל רעיון יכול להוליד רעיון נוסף, חדש, מקורי.

חינוך טרום צבאי: כמפקד פיקוד הגדנ"ע הייתה לי הזכות לבוא בקשר אישי עם בן גוריון. הוא זה שייסד את הקונספציה של פיקוד הגדנ"ע והכנת הנוער לקראת שנים רבות של שירות לאומי. הוא רצה שישראל תהיה אור לאומות,

ממשל שיהווה דוגמה ומופת העומד בתקנים מוסריים גבוהים.

ראיתי חובה לעצמי כ"ישראלי ותיק" לסייע במסגרת השירות הצבאי לקליטה ולחינוך של העולים החדשים שהגיעו ברבבותיהם. רציתי להשאיר חותם בחינוך הנוער בארץ.

התרומה של הגדנ"ע לחינוך הנוער בארץ הייתה חשובה לי מיוחד. מטרתנו הייתה לחנך לאופטימיזם ריאליסטי, אופטימיזם ללא אשליות, אופטימיזם שהתבסס על עובדות, על מציאות. מורשת ביטחונית זו והישגיה, כאשר הדור הצעיר נושא בה בעיקר המעמסה, יש בה כדי לאפשר לנו להוסיף ולחנך לאורה דורות צעירים נוספים, בתקווה ובבטחה שהם ייטיבו לעשות כקודמיהם.

נח"ל איתן: נמנית עם החיילים הראשונים שגויסו לנח"ל והשירות מילא את לבי גאוה. לתחושתי הנח"ל היווה מעין המשך לפלמ"ח. במהלך השירות, וכנראה עוד קודם, ראיתי בהמשך השירות במסגרת צבא קבע הגשמת חלום. את מלוא מרצי השקעתי בגיבוש גרעיני הנח"ל שהוקמו בתנועות הנוער לקראת הגיוס. עסקתי בהפנייתם להכשרה ומשם ליוויתי אותם להגשמה בקיבוץ. חלק מהם הקימו קיבוצים חדשים, כמו יטבתה בערבה. פעלתי בתנועות הנוער כדי ליצור מערך חדש ששימש מסגרת לצעירים לפני גיוס משכונות מצוקה או לבודדים שעלו לארץ בלא ההורים ועמדו בפני גיוס. המסגרת החדשה קלטה אותם ואפשרה להם לחוש תחושת שייכות לארץ ולמעשה ההתיישבות. השילוב בין האוכלוסיות האלה תרם רבות להשתלבותם של הצעירים בחברה. השירות המשותף יצר בכלום תחושת ערך עצמי ומטען חיובי ובנה אותם להיות אזרחים טובים יותר. התדמית של חיילי הנח"ל הייתה ערכית - מי ששירת בנח"ל נחשב חייל איכותי.

"כיבוש ארץ (אינו אלא) עבודה יישובית ממושכת של השתרשות והתערות בקרקע"

הכול צפוי והרשות נתונה: אני סבור שגברת מאיר, שמינתה אותי ליועץ ראש הממשלה לענייני מדיניות רווחה, ראתה בי דמות שיכולה להעצים אוכלוסיות שראו עצמן מקופחות על-ידי הממסד. דוגמה אישית לבן עדות המזרח שעלה והתקדם, אדם שהרקע המשפחתי שלו וניסיונו

האישי יתרמו להשגת תוצאות טובות. אני לא חשתי מעולם רגשות קיפוח. תמיד האמנתי כי מי שרוצה יכול, ומי שרוצה מסוגל. אין כל קשר למוצא או מגדר. הטוען לקיפוח יבקש תמיד טיפוח ולא בהכרח יישאף להתקדם. לתפיסתי, האדם הוא זה שמביא את עצמו - בדעתו ובמחשבתו - לידי בחירה במעשיו. ברצותו, ימצא טיעונים לכישלוננו וברצותו ימשיך בדרכו בהישגיות ואיש לא יוכל עצור בעדו - הכול צפוי והרשות נתונה.

"אין איש יחיד קובע גורל מדינה ועם, אין אדם שאי אפשר בלעדיו"

משה אחי, הרמטכ"ל: משה עשה הכול בדרכו שלו, בדרך העבודה הקשה, מתוך רצון וכוח עצומים, שהיו נדבך משמעותי באישיותו. בכל תפקיד שהוטל עליו, שאף לעשות הכול ביסודיות ומתוך מעורבות אישית בפרטי התכנון והביצוע. כך היה בתפקידו הראשון כקצין מבצעים בגדוד שצנח במתלה, בחטיבת הבקעה עליה פיקד בשנות המרדפים, בהסבה לשריון שעשה כאחד החיילים, וכך גם בתפקידיו כאלוף וכרמטכ"ל. אין לי ספק, כי בדברי ימי צה"ל ייזכר משה כמי שתרם רבות לבניין הכוח ולהתפתחותו של הצבא, תוך שהוא משמש דוגמה אישית למפקד ישר וחסם, בעבודת מטה ובפיקוד רגיש על אנשיו בכל הרמות.

"לא די שיידע המפקד אתמלאכתו. עליו להיות אוהב אדם... והחייל שנשלח אליו יהיה יקר לו, שיאהב אותו"

רווחה חברתית: אין לראות את מדינת ישראל כאחת המדינות אשר לה חברה רגילה עם שוליים ובעיות מצוקה. אנו חייבים לראותה כחברה מיוחדת, הנמצאת בתהליך ההתהוות שלה - קיבוץ גלויות והתערות במדינת ישראל תוך יצירת זיקה מירבית לעם ולמדינה.

"אקיסודלהנחה שיהודי מרוקו, פרס או עדן, שונים במהותם ויסודם מיהודי ליטא, גליציה ואמריקה"

המצוקה פנים רבות לה: יש המחלקים אותה למצוקה אובייקטיבית הנובעת ממחסור, בדרך כלל בתחום החומרי, ולמצוקה סובייקטיבית שהיא מורכבת יותר וקשורה בשאלות ובהרגשות חברתיות, בקיפוח ולעיתים אף באין אונים.

נראה שהאוכלוסייה הנחשלת ונמצאת במצוקה חייבת לתפוס מקום חשוב בתוכניות ובביצוע של שירותי הרווחה השונים. הדגש יהיה על שותפות אקטיבית של אוכלוסייה זו בשיפור המצב בכללו ובקידום של הפרטים, לרוב על-ידי טיפוח מנהיגות ואכזונה נכונה."

שיעור באזרחות: המשמר האזרחי מהווה שירות רווחה בסיסי לתושבי המדינה. ככל שאר השירותים, יש בו כר נרחב למעורבות פעילה של אזרחים מתנדבים הפועלים בשני צירי עיקריים - הביטחון והחברה. זו תנועת התנדבות ממלכתית, בה משמשים המתנדבים מופת לאזרחות טובה.

"לחם אין לי, חזון יש לי"

בשנת 1985 הציע לי שר המשטרה חיים בר לב לעמוד בראש המשמר האזרחי - ארגון המתנדבים הגדול שפעל במשטרת ישראל. לפני שהשבתי לשר, התייעצתי עם אחי משה והוא אמר לי: אם מציעים לך לעמוד בראש מערכת עצמאית - לך על זה. התפקיד מאתגר ותפור למידותיך. בשנים בהן כיהן משה בתפקיד הרמטכ"ל ואני בתפקיד מפקד המשמר האזרחי נהגנו להיפגש בימי שישי אחה"צ בלשכתו. סיימנו את הפגישה רק כאשר הפקידות הביעו בגלוי את רצונן לשוב לביתן להדליק נרות...

המתנדבים בעם: בשנת 1971 הקימה ראש הממשלה גולדה מאיר ועדה לענייני ילדים ובני נוער במצוקה. זו המליצה על עידוד התנדבות הציבור וכינון גוף ציבורי - המועצה הלאומית להתנדבות בישראל. חלק מרכזי בעבודתי כיועץ ראש הממשלה לענייני ילדים ונוער, חייב

המשך מעמוד 19

החליט שמוטב שלא תהיה הפעם מלחמת מנע על מנת שלא להסתבך. "דברי של אל"ם לוי הם לא פחות מהודאה בכך שישראל ידעה שהיא עומדת להיות מותקפת והחליטה לא להקדים מכה", פורסם אז.

"לא מגיע לי
פרס בעד מילוי
חובתי לארצי"

ההתגייסות ל"צוות": אני מאושר מכך שמשפחתי, כמו גם אלפי אחרות, הייתה שותפה למהפך החברתי שאפיין את תקומת המדינה, גם בדור השני והשלישי. הם בחרו בשירות ביטחון

ארוך שנים ובהם שניים מאחיי, משה ויהודה, רעייתי זאבה ובתי סיגל. איני רוצה לחשוב שהמתנדבים לשירות חברים ב'צוות', אחיהם לנשק, מונעים מטעמי אגואיזם, כדי לזכות בכבוד או בשררה. הרגשתי - ובוודאי כך מרגישים חבריי - שאני יכול לתת במקום בו אני יכול למצות את כישורי, קשריי, יחסי האנוש שלי והיכרותי עם דמויות מפתח בציבוריות הישראלית. סברתי כי כל אלה ישרתו את הארגון ויועילו לו - וכך, אני מקווה היה. כל אחד מאיתנו, רבבות גמלאי צה"ל, קיבל - גם באופן אישי - הרבה מאוד מהמדינה ומהשירות הצבאי, מה שלא היה מובן מאליו דור קודם לכן: את האפשרות ללמוד, לקנות דעת, לקבל חינוך, להיות חלק מכור ההיתוך הישראלי. בנינו בתים, גידלנו ילדים לתפארת, היש קבלה גדולה מזו? קיבלנו רבות מצה"ל, קיבלנו רבות מהמדינה - ועלינו להחזיר לה ולעשות אותה טובה יותר.

כל אחד מאיתנו
במדינה ובעם
נתבע ליוזמה
חלוצית ולהתנדבות
מתמדת

זהירה שתכליתה להביא להשתלבות יתר ולהפחתת חשדנות בין חלקי האוכלוסייה השונים.

הזדמנות להתנדב מאפשרת לאזרח להיות מעורב ופעיל בקהילה שלו ולקחת את גורלו בידיו. היכולת הכי חשובה של האנושות היא לייצר רשת חברתית. הקשרים האלה נחוצים לכל אחד מאיתנו כדי לשרוד, כי העולם נהיה בעייתי יותר ומעמיד בפנינו אתגרים בנושאים של איכות חיים, עוני וגזענות. הפעלה נכונה של ציבור מתנדבים וארגונים וולונטריים בצד הפעילות של גורמי הממסד - יתרמו לאווירה חברתית טובה.

מלחמת יוה"כ, הראשון לספר... ימים אחדים לאחר תום מלחמת יום הכיפורים ראינו אותי כתבים צעירים ממעריב לנוער. בתשובה לאחת השאלות אמרתי משפט טעון ביותר, שעורר אז הדים: "תארו לעצמכם ששניים מכם הולכים ומתגוששים זה עם זה. מי שיש לו יכולת לתת את המכה הראשונה - הוא זה שיש לו יתרון. ולמרות זאת, הלכנו בידועין לעניין הזה, בעקבות כל כמיני שיקולים פוליטיים בינלאומיים... מי שצריך היה לשקול,

חכמת ישראל
עכשיו היא
חכמת המלחמה,
זו ולא אחרת,
זו ורק זו בלבד

◀ לעמוד הבא

לעמוד הבית

24

לתוכן העניינים

▶ לעמוד הקודם